

7^ο Σεμινάριο Ελληνικού Παραδοσιακού Χορού

**ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΚΟΤΟΥΣΣΗΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΒΛΑΧΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΩΝ «ΛΑΪΛΙΑΣ»
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ Ν. ΣΕΡΡΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΣΚΟΤΟΥΣΣΗΣ
3 - 6 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2008**

- Α) Χοροί και τραγούδια των Ντόπιων κατοίκων του Ν. Σερρών.
Εισήγηση - Διδασκαλία: Βασίλης Τερζής.**
- Β) Χοροί και τραγούδια των Βλαχοφώνων κατοίκων του Ν. Σερρών.
Εισήγηση - Διδασκαλία: Βασίλης Τερζής.**
- Γ) Χοροί και τραγούδια των Σαρακατσάνων Θράκης.
Εισήγηση - Διδασκαλία: Κώστας Κατέρης.**
- Δ) Χοροί, τραγούδια και Δρώμενα από τη Λέσβο.
Εισήγηση - Διδασκαλία: Μιχάλης Βουβέλης.**
- Ε) Χοροί και τραγούδια από τα Δωδεκάνησα (Λέρο, Πάτμο, Κω, Κάλυμνο).
Εισήγηση - Διδασκαλία: Ρούλα Χατζηκωνσταντίνου, Αντώνης Νταλαρής.**

Το σεμινάριο περιλαμβάνει

- Διδασκαλία χορών και τραγουδιών όπως προέκυψαν από επιτόπια έρευνα.
- Αναλυτική παρουσίαση φορεσιών.
- Αναφορές σε πανηγύρια, έθιμα, δρώμενα, τη μουσική και τα τραγούδια.
- Βιβλιογραφία, δισκογραφία και πληροφορίες για επιτόπιες έρευνες.
- Προβολή βίντεο (επιτόπιες καταγραφές).
- Χορήγηση φακέλου, πρακτικών και βεβαίωσης συμμετοχής.
- Ύπνο σε δίκλινα δωμάτια, σε ξενοδοχείο στο χώρο του Σεμιναρίου.
- Πρωινό - Μεσημεριανό - Βραδινό.
- Παρασκευή και Σάββατο βράδυ πρακτική εξάσκηση (γλέντια) με ζωντανή μουσική από όλες τις διδασκόμενες περιοχές κ.α.

- Η έναρξη του σεμιναρίου και των μαθημάτων θα γίνει την Πέμπτη, 3 Ιανουαρίου, στις 5:00 μ.μ. και η λήξη την Κυριακή, 6 Ιανουαρίου, με επανάληψη και μεσημεριανό γεύμα.
- Η διαμονή, τα μαθήματα και οι βραδιές θα πραγματοποιηθούν στο ξενοδοχείο «ΑΛΕΞΑΝΤΕΡ», στο 8^ο χιλιόμετρο Σερρών - Θεσσαλονίκης, στο Λευκώνα Σερρών.
- Η τιμή του σεμιναρίου περιλαμβάνει όλα τα παραπάνω και είναι **250 €**.
- Για τον καλύτερο προγραμματισμό του σεμιναρίου παρακαλούμε να δηλώσετε έγκαιρα τη συμμετοχή σας έως τις 28 Δεκεμβρίου 2007.
- Περιορισμένος αριθμός συμμετεχόντων στα μαθήματα και τις βραδιές.

Πληροφορίες και δηλώσεις συμμετοχής: Βασίλης Τερζής 6977651857
Δήμητρα Τρακαλιάνη 232108184

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΚΟΤΟΥΣΣΑΙΩΝ Ν. ΣΕΡΡΩΝ

Η Σκοτούσσα ανήκει στην επαρχία Σερρών και βρίσκεται σε απόσταση 18 km. ΒΔ της πόλης. Έχει έκταση 17 km², υψόμετρο 25m και κλίμα ηπειρωτικό με χαρακτηριστικό τους συχνούς και δυνατούς ανέμους. Το έδαφος είναι πεδινό και εύφορο. Κύρια απασχόληση των κατοίκων είναι η γεωργία, στον καλά αρδευόμενο κάμπο καλλιεργούνται καλαμπόκι, βαμβάκι, ρύζι, ζαχαρότευτλα κ.α. ενώ πολλοί κάτοικοι συμπληρώνουν το εισόδημα τους ως εργάτες, υπάλληλοι, ελεύθεροι επαγγελματίες.

Στην αρχαιότητα η Σκοτούσσα ανήκε στην Οδομαντική επαρχία που κάλυπτε τις σημερινές επαρχίες Σερρών - Νευροκοπίου. Στις αρχές του 5^{ου} αιώνα π.χ. κατοικούνταν από τους Σιριοπαίονες και η χώρα ονομαζόταν Παιονία. Κατά τον Στράβωνα, η πόλη της Σκοτούσσας βρισκόταν «εντός του Στρυμόνος προς αυτώ τω ποταμώ» δηλαδή στην αριστερή όχθη του ποταμού. Ιδρύθηκε από τον ADAEUS το 196 π.Χ. Αυτής της πόλης είναι τα χάλκινα νομίσματα του 2^{ου} αιώνα π.χ. που φέρουν στην μία όψη το κεφάλι του Ηρακλή και στην άλλη το ρόπαλο με την επιγραφή «ΚΟΤΟΥΣΣΑΙΩΝ», δηλαδή Σκοτουσσαίων (Εγκυκλοπαίδεια «Ηλιος» στο λήμμα «Μακεδονία»). Τον 4^ο αιώνα μ.Χ. εντάσσεται από τους Ρωμαίους στο καθεστώς των ελευθέρων πόλεων μαζί με την Θεσσαλονίκη και την Αμφίπολη (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης).

Την διάσωση, διάδοση και ίσως την εξέλιξη των παραδόσεων της περιοχής που γεννηθήκαμε και μεγαλώνουμε καθώς και την δημιουργική απασχόληση των κατοίκων της προσπαθούμε να πετύχουμε με τον σύλλογο μας, που ιδρύθηκε το 1981.

Στον σύλλογο λειτουργούν πέντε τμήματα χορού, στα οποία συμμετέχουν άτομα ηλικίας από 5 έως 70 ετών μαθαίνοντας χορούς και τραγούδια από ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο, ιδιαίτερα όμως τους τοπικούς της περιοχής μας και του Ν. Σερρών.

Εξχωριστή αναφορά αξίζει στο τμήμα των ενηλίκων, το οποίο με την επαναδραστηριοποίηση και τις εμφανίσεις του διαφήμιζε, κάνοντας σε όλη την Ελλάδα γνωστά, την Σκοτούσσα, τους χορούς και τα τραγούδια της περιοχής. Τον Ιούλιο του 1999 η ίδια ομάδα παρουσιάστηκε στο Θέατρο «Δόρα Στράτου» στα πλαίσια του 13^{ου} Συνεδρίου της διεθνούς Οργάνωσης Λαϊκής Τέχνης (Δ. Ο. Λ. Τ.) ενώ τον Ιούλιο του 2003 παρουσιάστηκε στο ίδιο θέατρο παίρνοντας μέρος στις εορταστικές εκδηλώσεις για τα 50 χρόνια από την ίδρυση του Θεάτρου.

Πρωτοπορία για τα δεδομένα του νομού αποτελεί η διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων, με θέμα τον ελληνικό παραδοσιακό χορό, με την συμπαράσταση και συνεργασία και άλλων φορέων.

Στο 1^ο Σεμινάριο, που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της Διεθνούς Οργάνωσης Λαϊκής Τέχνης (Δ. Ο. Λ. Τ.) και του Θεάτρου Ελληνικών Χορών «Δόρα Στράτου», διδάχτηκαν: 1) Χοροί των Ντόπιων κατοίκων του Ν. Σερρών (Βασίλης Τερζής), 2) Χοροί Ανατολικής Ρωμυλίας (Βασίλης Λάντζος).

Στο 2^ο Σεμινάριο διδάχτηκαν: 1) Χοροί των Ντόπιων κατοίκων του Ν. Σερρών (Βασίλης Τερζής) 2) Χοροί της επαρχίας Αλμωπίας, Αριδαία Ν. Πέλλας (Πέτρος Σέλκος).

Στο 3^ο Σεμινάριο διδάχτηκαν: 1) Χοροί των Ντόπιων κατοίκων του Ν. Σερρών (Βασίλης Τερζής), 2) Χοροί της δυτικής Θράκης (Γιώργος Ζιώγας), 3) Χοροί των βλαχοφώνων του Ν. Βέροιας (Γιάννης Τσιαμήτρος), 4) Χοροί και τραγούδια από το αποκριάτικο δρώμενο της Νάουσας (Σταύρος Λίτος).

Στο 4^ο Σεμινάριο διδάχτηκαν: 1) Χοροί των Ντόπιων κατοίκων του Ν. Σερρών (Βασίλης Τερζής), 2) Εθιμικοί χοροί και τραγούδια της Αποκριάς, του Λαζάρου και της Πρωτομαγιάς του Ν. Κοζάνης (Κρόκος, Βόιο, Βλάστη, Βελβεντό, Αγία Κυριακή, περιοχή Τσαρτσαμπά) (Γιάννης Παπαδόπουλος), 3) Χοροί της Ορεινής Πέλλας και Ν. Φλώρινας (Θεοδόσης Δίσκος).

Στο 5^ο Σεμινάριο διδάχτηκαν: 1) Χοροί από τη Σκοτούσσα, το Μελενιγκίτσι και το Βαμβακόφυτο Σερρών (Χρήστος Τρακαλιάνης - Δημήτρης Πράμας - Νίκος Κουλιάλης), 2) Χοροί από τη Βόρεια Θράκη - Ανατολική Ρωμυλία (Βασίλης Λάντζος), 3) Βλάχικα Σερρών (Καλλιόπη Πανοπούλου - Δήμος Βέρρος), 4) Χοροί από το Δυτικό Πόντο (Μπάφρα, Κιουμούζ Ματέν, Ακ- Νταγ Ματέν) (Νίκος Ζουρνατζίδης), 5) Χοροί από τη Λευκάδα (Σπύρος Παπουτσόπουλος).

Στο 6^ο Σεμινάριο διδάχτηκαν: 1) Χοροί και τραγούδια των Ντόπιων κατοίκων του Ν. Σερρών (Βασίλης Τερζής), 2) Χοροί και τραγούδια από τα χωριά, Καλή Βρύση, Πύργοι, Βόλακας, Πετρούσα, Ξηροπόταμος και Μοναστηράκι του Ν. Δράμας (Αλέξανδρος Καρατζόγλου), 3) Χοροί και τραγούδια από τη Θεσπρωτία, το Κεντρικό και Δυτικό Ζαγόρι (Παναγιώτης Τζόκας), 4) Χοροί και τραγούδια από τη Χίο (Σίμος Καραολάνης).

Σημαντικότατο τοπικό εμπορικό, οικονομικό και πολιτισμικό γεγονός είναι η μεγάλη εμποροπανήγυρη στο 1^ο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου με την ευκαιρία της θρησκευτικής εορτής της Γέννησης της Θεοτόκου. Ένα πανηγύρι που ξεκίνησε δεκάδες χρόνια πριν και φτάνοντας έως της μέρες μας συνδυάζει πληθώρα πολιτιστικών εκδηλώσεων, παραδοσιακών καλλιτεχνικών σχημάτων και συνηθειών, με αποκορύφωμα την παραδοσιακή πάλη.

Πολιτιστικός Σύλλογος Σκοτουσσαίων

Σκοτούσσα Σερρών

Σέρρες τ. κ. 62100

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΒΛΑΧΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΩΝ «ΛΑΪΛΙΑΣ Ν. ΣΕΡΡΩΝ

Ομήρων 18, Σέρρες Τ.Κ 62123, τηλ/fax 2321058100
info@lailias-vlaxoi.gr www.lailias-vlaxoi.gr

Λαϊλιάς. «Το μεγάλο θέρετρο των Σερρών»

Όταν το 17^ο αιώνα (1668) ο τούρκος περιηγητής Εβλιά (ή Εβλιγιά) Τσελεμπί αφιέρωνε στο περιηγητικό του σύγγραμμα ένα ολόκληρο κεφάλαιο, με τίτλο «Έπαινος του μεγάλου θέρετρου των Σερρών», αναφερόμενος στο ασύγκριτο φυσικό κάλλος του και το κλίμα, δεν είχε άδικο.

«Το θέρετρο αυτό» γράφει «είναι διάσημο σε όλη την Ρούμελη, την Αραβία και την Περσία». Είναι τόπος με λαμπρό κλίμα, αληθινός θελξικάρδιος παράδεισος, ανώτερος του οποίου δεν υπάρχει.

Συνδεδεμένος με θρύλους και ιστορίες, ο Λαϊλιάς αποτελεί ένα από τα ορεινά συμπλέγματα της Ανατολικής Μακεδονίας και μάλιστα το πλέον όμορφο και αγαπητό, ενώ δεν άφησε ασυγκίνητο ούτε τον Γάλλο πρόξενο και περιηγητή Cousinery, ο οποίος όταν επισκέφθηκε τα Σέρρας, το 1814, αφιέρωσε πολλές σελίδες για να πλέξει το εγκώμιο του μαγευτικού ομώνυμου δάσους.

Περίπου μια δεκαετία πριν το ταξίδι του, οι βλαχόφωνοι, οι οποίοι έφθασαν και εγκαταστάθηκαν στην ευρύτερη περιοχή των Σερρών από τα ξακουσμένα βλαχοχώρια Αβδέλλα, Γράμμουστα, Περιβόλι και Σαμαρίνα -εξ αιτίας των διωγμών που εξαπέλυσαν εναντίον τους οι Τούρκοι κατακτητές- στέριωσαν στα χαμηλότερα και ηπιότερα επίπεδα του όρους χτίζοντας οικισμό, «τα Βλάχικα Καλύβια», όπου τους μήνες του θέρους (στο ενδιάμεσο διάστημα από τις εορτές του Αγίου Γεωργίου και του Αγίου Δημητρίου) είχαν ως κύρια απασχόληση τους την κτηνοτροφία.

Δεν είναι λίγες ο φορές που μεγαλούργησαν, προς χάριν της ελευθερίας, και αναδείχθηκαν σε πρωταγωνιστές ιστοριών θυσίας και υπερασπιστές των ελλαδικών ιδανικών, ταυτόχρονα με την απελευθέρωση της σερραϊκής γης (1913) και εν συνεχεία στον Α! Παγκόσμιο Πόλεμο (1914-1918) έως και την έναρξη του Β! Παγκοσμίου Πολέμου (1940-1944), στην διάρκεια του οποίου (το 1941) οι Βούλγαροι καταστρέψανε εκ θεμελίων - για άλλη μια φορά - την κοινότητα τους.

Λαογραφικός Όμιλος Βλάχων και Φίλων «Λαϊλιάς» Ν. Σερρών

Το 1985 αφού η επιθυμία ωρίμασε σκέψεις και διαθέσεις, πολλοί από τους επιζήσαντες βλαχόφωνους του δάσους και οι απόγονοι τους ίδρυσαν τον Λαογραφικό Όμιλο Βλάχων & Φίλων «ΛΑΪΛΙΑΣ» Ν. Σερρών.

Στις χορευτικές του ομάδες 250 και πλέον χορευτές γνωρίζουν την μουσικοχορευτική παράδοση των βλαχοφώνων Σερραίων αλλά και ολόκληρης της Ελλάδος.

Τα παιδιά της μεγάλης χορευτικής του ομάδας έχουν αναλάβει, για έβδομη συνεχόμενη χρονιά, την **παραγωγή ραδιοφωνικής εκπομπής**, αφιερωμένης στην ελληνική παραδοσιακή μουσική και το δημοτικό τραγούδι.

Συγκροτήθηκε ομάδα με σκοπό τη συλλογή, καταγραφή και ταξινόμηση στοιχείων, που αφορούν την παράδοση των βλαχοφώνων του νομού αλλά και την ντόπια σεραϊκή παράδοση, για την οποία είναι γνωστό ότι αποτελεί ανεκτίμητο κεφάλαιο της ελληνικής. Αποτέλεσμα αυτής της πρωτοβουλίας είναι και η παραγωγή **τεσσάρων αρχειακών CDs**, ένα εκ των οποίων διατίθεται από τα γραφεία του Ομίλου στο κοινό, απολαμβάνοντας τα νταούλια και τους ζουρνάδες, που πρωταγωνιστούν σε κάθε αυθεντικό σεραϊκό γλέντι. Με ένα δεύτερο CD θα αποδοθεί ο απαιτούμενος φόρος τιμής στους βλαχοφώνους προγόνους και όσα κληροδότησαν ως μουσική παρακαταθήκη.

Ο Όμιλος «Λαϊλιάς» **συντηρεί ματιοθήκη** με εκατοντάδες φορεσιές (πολλές εκ των οποίων αυθεντικές) που συνεχώς εμπλουτίζεται και ανανεώνεται. Σ' αυτήν συμπεριλαμβάνονται και οι μοναδικής ομορφιάς και ιστορικής αξίας ανδρική και γυναικεία βλάχικη φορεσιά του Ν. Σερρών.

Ας σημειωθεί ότι χάρη στην αγάπη για το ομώνυμο όρος των πατέρων και της πολιτιστικής τους κληρονομιάς, ο Όμιλος έχει καθιερώσει ως θεσμό στη συνείδηση όλων την διοργάνωση (από ιδρύσεως του) διήμερων εκδηλώσεων στην καρδιά του δάσους του Λαϊλιά, **την γιορτή του δεκαπενταύγουστου** με την συμμετοχή πολιτιστικών συλλογών από διάφορα μέρη της Ελλάδος. Επίσης έχει θεσμοθετήσει άλλες δύο εκδηλώσεις κατά την διάρκεια του έτος, η πρώτη το φθινόπωρο με την επωνυμία **«Βράδια Παράδοσης»** και η δεύτερη το **«Χορευτικό Πανόραμα»** την περίοδο της άνοιξης. Στις παραπάνω εκδηλώσεις πρέπει να προσθέσουμε και την **«Γιορτή της μητέρας»** που διοργανώνει κάθε χρόνο την αντίστοιχη ημέρα.

Έχει πάρει μέρος σε εκατοντάδες εκδηλώσεις στο εσωτερικό από τις οποίες ξεχωρίζουν οι συμμετοχές στο 39^ο Φεστιβάλ Λευκάδας, στο 13^ο Συνέδριο της Διεθνούς Οργάνωσης Λαϊκής Τέχνης στην Αριδαία, οι δύο εμφανίσεις στο ιστορικό θέατρο της Δόρα Στράτου τον Ιούλιο του 2000 και 2003 με κάλυψη της εκδήλωσης από το κρατικό τηλεοπτικό κανάλι και δορυφορική μετάδοση σε ολόκληρη την ομογένεια και το εσωτερικό.

Κάθε χρόνο ταξιδεύει στο εξωτερικό, συμμετέχοντας σε πανευρωπαϊκά και παγκόσμια φεστιβάλ πρεσβευτής του ελληνικού πολιτισμού και πνεύματος.

Αποτέλεσμα όλων είναι η δημιουργία μιας σωστής παράας. Τα παιδιά του «Λαϊλιάς» μέσα από ένα οικογενειακό κλίμα συγκινούνται και συγκινούν, έχοντας ως μέσο την παράδοση, γεγονός που δεν περνά απαρατήρητο από καμία εκδήλωση και εμφάνιση τους.

Πρόεδρος του Ομίλου είναι ο Κων/νος Σιαπαρδάνης και δάσκαλος χορού ο Βασίλης Τερζής.

A) ΧΟΡΟΙ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΩΝ ΝΤΟΠΙΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΟΥ Ν. ΣΕΡΡΩΝ

Βασίλης Τερζής

1. Εισαγωγή

Με την ανακοίνωση αυτή γίνεται μια προσπάθεια να αναφερθούν ορισμένα από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν, αποτέλεσμα μιας δεκαπενταετούς έρευνας που συνεχίζεται ακόμα και που αφορά την μουσικοχορευτική παράδοση των ντόπιων κατοίκων του Ν. Σερρών.

Η έρευνα, η συλλογή και η καταγραφή των πληροφοριών έγινε με τη μέθοδο της επιτόπου παρατήρησης, τη συμμετοχή σε κοινές εκδηλώσεις, πανηγύρια και έθιμα, τις προφορικές και γραπτές συνεντεύξεις (ερωτηματολόγιο) και την παρακολούθηση σχετικής βιβλιογραφίας.

Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας ήταν από τα πρώτα κίβλα βήματα της εντυπωσιακά. Σήμερα θαυμασμό προκαλεί ο λαογραφικός πλούτος της περιοχής, η ποικιλομορφία, το ιδιαίτερο ύφος και ο μεγάλος όγκος των στοιχείων που έχουν συγκεντρωθεί.

Γεγονός είναι ότι τα τραγούδια, οι χοροί, οι μελωδίες, οι ενδυμασίες, τα ήθη - έθιμα και οι συνήθειες των ντόπιων Σερραίων κατοίκων δεν περικλείουν απλώς μια παράδοση γενεών, αλλά μια μακραίωνη ιστορική ενότητα που φθάνει ως σήμερα.

2. Νομός Σερρών Γεωγραφία - Ιστορία

Ο νομός Σερρών, με έκταση 4.300.000 στρεμμάτων, βρίσκεται στην Αν. Μακεδονία (Διοικητικά στην Κεντρική) ανάμεσα στους νομούς θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Δράμας και Καβάλας. Βόρεια συνορεύει με την Βουλγαρία με την οποία και επικοινωνεί μέσω του τελωνείου του Προμαχώνα. Διαρρέετε από τον ποταμό Στρυμόνα, ο οποίος μαζί με τη λίμνη της Κερκίνης (σημαντικότατο και πλούσιο υδροβιότοπο) αποτελούν τους ζωτικούς υδροφόρους πόρους για την πεδιάδα των Σερρών.

Αρχαιολογικά ευρήματα αναδεικνύουν την περιοχή ως μία από τις πλέον πυκνοκατοικημένες και με ανεπτυγμένο πολιτισμό περιοχές της Μακεδονίας. Κατοικήθηκε από την παλαιολιθική εποχή, ενώ κατά τη διάρκεια της τρισχιλιετούς ιστορίας της, πλήθος λαών και φυλών βρέθηκε στα εδάφη της.

Ιστορικά αναφέρεται, ως πρώτη φυλή που κατοίκησε την περιοχή των Σερρών, αυτή των Πελασγών. Ακολούθησε η μεγάλη φυλή των Θρακών και λίγο αργότερα οι Παίονες, Σιροπαίονες, Παίοπλοι, Ηδωνοί, Οδομαντοί, Οδρύσιοι, Σάτραι, Σίντοι, Αγριάνες, Ζηλαίοι, Δόβηρες, Βύσοι, Παναίοι και Δρώοι.

Αν και αυτόνομα κράτη με ξεχωριστό βασιλιά στην αρχή, αργότερα (τον 5^ο π.χ. αιώνα) επί Φιλίππου Β΄ του Μακεδόνα εντάχθηκαν σε μια ενιαία διοίκηση και ακολούθησαν (Παίονες και Αγριάνες) τον Μέγα Αλέξανδρο στην υπερπόντια εκστρατεία του.

Από το 147 π.χ. η περιοχή των Σερρών περιέρχεται στους Ρωμαίους και η Αμφίπολη ορίζεται πρωτεύουσα ενός εκ των τεσσάρων επαρχιών της Μακεδονίας.

Στα βυζαντινά χρόνια επήλθε οριστική συγχώνευση των διαφόρων φυλών και η περιοχή αποτελεί πλέον την Ζ΄ επαρχία του βυζαντινού κράτους.

Ο χώρος αποτελεί στόχο αλλόφυλων λαών (Βουλγάρων, Φράγκων, Σέρβων, Τούρκων) και αρχίζει μια σειρά επιδρομών, κατακτήσεων και επανακτήσεων, μέχρι την οριστική πτώση του Βυζαντίου και τη δημιουργία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Μετά την εθνική επανάσταση του 1821 και στα μέσα του 19^{ου} αιώνα όπως ολόκληρη η Μακεδονία έτσι και ο Ν. Σερρών δέχεται τη σλαβική επιβουλή, με την δημιουργία της βουλγαρικής Εξαρχίας, το όργιο προπαγάνδας και τη βία των κομιτατζήδων.

Στον Α΄ Βαλκανικό πόλεμο όσο ο τουρκικός στρατός υποχωρεί το μεγαλύτερο μέρος του νομού καταλαμβάνεται από τους Βουλγάρους, έως στις 29 Ιουνίου του 1913 ημερομηνία απελευθέρωσης της πόλης των Σερρών.

Στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο γερμανοβουλγαρικά στρατεύματα καταλαμβάνουν (το 1916) την περιοχή μέχρι την ανακατάληψη των Σερρών στις 21 Σεπτεμβρίου 1918.

Με την Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 φθάνουν στο νομό κύματα Ελλήνων προσφύγων από τον Πόντο, την Ιωνία και τη Θράκη. Ακολουθεί το 1924 η ανταλλαγή των πληθυσμών και μετά 541 χρόνια οι Τούρκοι φεύγουν από την περιοχή. Ήδη από το 1770 βλαχόφωνοι Έλληνες εγκαθίστανται στο νομό προερχόμενοι από τη Δ.. Μακεδονία και την Ήπειρο.

Στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο γράφεται μια πραγματική εποποιία στα Οχυρά του Ρούπελ. Τελικά τα γερμανικά στρατεύματα καταλαμβάνουν την Αν. Μακεδονία και την παραδίδουν στους Βούλγαρους που εγκαθιδρύουν κράτος κατοχής σκληρότερο από κάθε άλλη φορά. Θάνατοι, λεηλασίες, βασανιστήρια, βιασμοί, φυλακίσεις, εξορίες και η πείνα είναι λίγα από τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για τον αφανισμό των Ελλήνων και της εθνικής τους συνείδησης. Δραστηριοποιείται το κίνημα Εθνικής Αντίστασης και η συμμαχική νίκη υποχρεώνει τους Βουλγάρους να εγκαταλείψουν τα ελληνικά εδάφη στις 10-20 Οκτωβρίου 1944. Τον Μάρτιο του 1945 οι Σέρρες απελευθερώνονται, αλλά ο εμφύλιος σπαραγμός έχει ήδη αρχίσει.

Το 1950 ξεκινά μια νέα περίοδος ειρηνικής αναδημιουργίας.

3. Πληθυσμός

Μέσα σε αυτήν την τρισχιλιετή πορεία οι κάτοικοι του νομού Σερρών συμβίωσαν και συγκατοίκησαν, άλλοτε αρμονικά και άλλοτε δια της βίας, με τους βόρειους γείτονες τους.

Σήμερα στην περιοχή συναντά κανείς έναν μεγάλο αριθμό Θρακών, Μικρασιατών, Ποντίων, Βλαχοφώνων και Σαρακατσαναίων. Οι κοινωνικές αυτές ομάδες δρώντας ως δότες αλλά και δέκτες επηρέασαν, επηρεάζουν και διαμορφώνουν το πολιτισμικό επίπεδο του νομού, δημιουργώντας παράλληλα ένα αντίστοιχο μωσαϊκό πολιτισμικών στοιχείων, πολιτιστικών χαρακτηριστικών, ηθών - εθίμων, συνηθειών και τρόπων ζωής.

Και ενώ ο ρόλος των κοινωνικών αυτών ομάδων κρίνεται σημαντικότερος στα πλαίσια της λαϊκής παράδοσης του νομού, υπάρχει ο μεγάλος αριθμός των γηγενών Σερραίων κατοίκων, των οποίων η κληρονομιά και προσφορά είναι πλούσια και ανεκτίμητη. Μια κληρονομιά που στους περισσότερους είναι άγνωστη και δυστυχώς για αρκετούς ανυπόληπτη.

4.1 Πολιτισμική και γεωγραφική διαίρεση των Ντόπιων κατοίκων του

N. Σερρών

Τα αποτελέσματα της έρευνας αφορούν κυρίως κινητικά και μουσικά μοτίβα (χορούς και μελωδίες) ήθη και έθιμα, λαϊκά δρώμενα, συνήθειες, ενδυματολογικές παρατηρήσεις, τοπικά πανηγύρια και γιορτές. Τα στοιχεία αυτά ενταγμένα καταρχήν μέσα σε ένα ευρύ κοινό πολιτιστικό πλαίσιο βοήθησαν κατόπιν συγκριτικής μελέτης στη γεωγραφική, πολιτισμική και πολιτιστική διαίρεση των αυτοχθόνων αυτών πληθυσμών (ντόπιων) σε περιοχές. Η διαίρεση αυτή βοηθά κατά τη γνώμη μου την ερευνητική διαδικασία και την καλύτερη καταγραφή, συλλογή, ταξινόμηση και αξιολόγηση των στοιχείων που αφορούν την ντόπια σεραϊκή παράδοση.

4.2 Πολιτισμική - Πολιτιστική Διαίρεση

A) Περιοχή Σιδηροκάστρου - Ηράκλειας. Περιλαμβάνει την περιοχή που περικλείεται από τον οδικό άξονα Βυρώνιας - Μελενεγκιτσίου, και τα χωριά πλησίον της Ηράκλειας.

B) Περιοχή Νιγρίτας (Επαρχία Βισαλτίας)

Γ) Τα Νταρνακοχώρια (ανατολικά της πόλης των Σερρών Ν. Σούλι, Χρυσό, Πεντάπολη, Άγιο Πνεύμα και Εμμανουήλ Παπάς).

Δ) Περιοχή του Παγγαίου (στα νοτιοανατολικά σύνορα του νομού με Δράμα - Καβάλα)

Ε) Το ορεινό τμήμα του Νομού με τα χωριά του δάσους του Λαϊλιά, Άνω και Κάτω Ορεινή, Ξηρότοπος, Αχλαδοχώρι, Καρυδοχώρι.

ΣΤ) Στο διαχωρισμό αυτόν προσθέτουμε και έναν αξιόλογο πληθυσμό των Ρομ (Ρομά) που κατοικούν διάσπαρτα στον Νομό, είτε σε ολόκληρες κοινότητες - χωριά είτε σε ξεχωριστούς μαχαλάδες - οικισμούς - γειτονιές. Σε αυτές τις κοινωνικές ομάδες ανακαλύπτει κανείς πολλά στοιχεία της πλούσιας και ποικιλόμορφης μουσικοχορευτικής παράδοσης του Νομού Σερρών, για την οποία οι Ρομά αποτέλεσαν (αποδεδειγμένα) τον κύριο φορέα διάσωσης, διάδοσης αλλά και εξέλιξης για πάρα πολλά χρόνια.

5. Μουσικά όργανα

Τα μουσικά όργανα που χρόνια τώρα διασκεδάζαν, διασκεδάζουν και συνοδεύουν τους Σεραϊούς σε κάθε φάση της ζωής τους είναι κατά κύριο λόγο οι ζουρνάδες και τα νταούλια. Μια χαρακτηριστική τοπική ορχήστρα (όργανα, κομπανία, ζυγιά, γύφτοι) αποτελείται από δύο ζουρνάδες και ένα νταούλι. Ο 1^{ος} ζουρνάς, μάστορας ή πριμαδόρος, παίζει την βασική μελωδία και κάνει τα γυρίσματα και ο 2^{ος}, ο μπασαδόρος, συνήθως κρατά το ισοκράτημα και ελάχιστες φορές ακολουθά στη μελωδία τον 1^ο. Σε γνωστά πανηγύρια και γιορτές, ακόμη και σήμερα, όταν υπάρχει μεγάλη συμμετοχή από τον κόσμο και εκτεταμένη (χρονικά) διάρκεια στο γλέντι, παίζουν τρεις και παραπάνω ζουρνάδες ταυτόχρονα μαζί με δύο έως πέντε νταούλια.

Σε πιο περιορισμένη έκταση και ιδιαίτερα στο ορεινό τμήμα του Νομού υπάρχει η γκάιντα που συνοδεύονταν από νταχαρέδες - νταϊρέδες παλαιότερα και στα νεότερα χρόνια από το νταούλι.

Σε ορισμένα χωριά επίσης υπήρχαν μακεδονικές λύρες και νταχαρέδες (Ποντισμένο).

Ξακουστοί οι οργανοπαίκτες (ζουρνατζίδες και νταουτζίδες) από την Ηράκλεια (Τζουμαγιά), το Φλάμπουρο, την Ανθή, το Σιδηρόκαστρο, όπου ακόμα και σήμερα μπορεί κανείς να βρει αξιόλογα ζευγάρια από παλαιότερους και νεότερους μουσικούς. Γκαϊτατζίδες υπήρχαν κατά κύριο λόγο στον Ξηρότοπο, την Άνω και Κάτω Ορεινή ενώ άτομα που παίζαν μακεδονική λύρα κυρίως στο Ποντισμένο.

Στην εποχή μας τα άτομα που παίζουν ή ασχολούνται με την γκάιντα και την μακεδονική λύρα είναι ελάχιστα ενώ ζουρνά παίζουν πολλοί ακόμα, με τους νεότερους και καινούργιους όμως να αγνοούν τις παλιές μελωδίες και χορούς και να προσαρμόζουν περισσότερο σύγχρονα τραγούδια ιδίως από το λαϊκό και λαϊκοδημοτικό ρεπερτόριο.

6. Ρυθμική αγωγή

Η ρυθμική αγωγή που συναντά κανείς στα τραγούδια, τις μελωδίες και τους χορούς των ντόπιων κατοίκων του Ν. Σερρών είναι.

- 1) 7/8α 3+2+2 (όπως καλαματιανός)
- 2) 7/8β 3+2+2 (όπως ράικος, σύρε-σύρε, τρεχάτος)
- 3) 7/8β με γύρισμα σε 4/8 γρήγορο
- 4) 7/8γ 2+2+3 (όπως κόρη Ελένη)
- 5) 7/8δ 3+2+2 (όπως μαντηλάτος)
- 6) 4/8 αργό ή 4/4
- 7) 4/8 γρήγορο ή 2/4
- 8) 4/8 αργό ή 4/4 με γύρισμα σε 4/8 γρήγορο ή 2/4
- 9) 5/8 με γύρισμα σε 7/8β
- 10) 9/8 2+2+2+3

Εκτός των τραγουδιών, των μελωδιών και των χορών που αντιστοιχούν στους παραπάνω ρυθμούς, υπάρχει ένας τεράστιος όγκος οργανικών καθιστικών μελωδιών και επιτραπέζιων τραγουδιών που δεν ακολουθούν ως γνωστόν καμία ρυθμική αγωγή.

7.1 Χοροί που θα διδαχθούν

- 1) Ναστρίτζι (Κοίμηση)
- 2) Ένα κι ένα (Βαμβακόφυτο, Σκοτούσσα, Μελεγκίτσι - Χαρωπό)
- 3) Γκάιντα βασί (Κοίμηση - Ν. Πετρίτσι, Φλάμπουρο)
- 4) Μοναστήρ Χαβασί (Δημητρίτσι)
- 5) Αρναούτα (Σκοτούσσα)
- 6) Μπαϊντούσκα (Σιδηρόκαστρο, Σκοτούσσα, Βαμβακόφυτο)
- 7) Ορμανλί (Σκοτούσσα, Βαμβακόφυτο)
- 8) Αϊντίν (Φλάμπουρο, Ανθή)
- 9) Καμπάνα μωρέ Μήτρο (Ν. Πετρίτσι, Μελεγκίτσι, Αν. Ορεινή)
- 10) Σελιανίκ (Σιδηρόκαστρο)
- 11) Ντόπιος Καρσιλαμάς
- 12) Τσουράπκες (Χαρωπό)
- 13) Δράμσκο (Σιδηρόκαστρο, Σκοτούσσα)
- 14) Αράπ Χαβασί (Ηράκλεια, Σκοτούσσα)

7.2 Λίγα λόγια για τους χορούς

1) Ναστρίτζιλι ή Ναστρίζιλι. Ο πιο διαδεδομένος και αγαπητός σκοπός των κατοίκων του νομού, ιδιαίτερα της περιοχής Σιδηροκάστρου - Ηράκλειας. Πολλοί ονομάζουν έτσι το γρήγορο μέρος του χορού Γκάνιντα βασί. Έχουν καταγραφεί πολλές μουσικές και κινητικές παραλλαγές, οι οποίες αφορούν το ύψος, το στυλ και τον τονισμό των βημάτων. Αποτελεί τη βάση και το γύρισμα στο δεύτερο μέρος πολλών χορών στο Ν. Σερρών. Σχεδόν κάθε οργανοπαίκτης έχει τη δική του αγαπημένη μουσική ενώ ακολουθεί μια σειρά από μελωδίες μεγάλης διάρκειας πάνω στον ίδιο χορό. Καλοί χορευτές έχουν την ευκαιρία να επιδείξουν τις χορευτικές τους ικανότητες, εκτελώντας περίτεχνες και πολύπλοκες φιγούρες. Μουσικό μέτρο 7/8β.

2) Ένα κι ένα. Τραγούδι και χορός της περιοχής Χαροπού - Βαμβακόφυτου - Σκοτούσσας - Κοίμησης. Το τραγούδι είναι εύθυμο, η μουσική του όμως αρκετά μονότονη. Έτσι όταν δεν τραγουδιέται αλλά χορεύεται μονάχα με την συνοδεία οργάνων, έχει μικρή διάρκεια. Μουσικό μέτρο 7/8δ.

3) Γκάνιντα βασί. Χορός και μελωδία που συναντάμε σε ολόκληρη τη Μακεδονία. Στο νομό Σερρών είναι ίσως ο πιο αγαπημένος σκοπός των κατοίκων του. Μεικτός χορός με αργό και γρήγορο μέρος. Παρουσιάζεται με πάρα πολλές παραλλαγές τόσο στο μουσικό όσο και στο κινητικό μοτίβο. Ήδη έχουν καταγραφεί επτά διαφορετικοί τρόποι εκτέλεσης του χορού στο νομό. Γκάνιντα Φλάμπουρου, Ν. Πετριτσίου, Βαμβακοφύτου, Σκοτούσσας, Ορεινής, Χαροπού, Σιδηροκάστρου. Μουσικό μέτρο 4/8 αργό ή 4/4 & 4/8 γρήγορο ή 2/4.

4) Μοναστήρ χαβασί ή Κράι Μοναστήρ. Τραγούδι, μελωδία και χορός ο οποίος ξεκινώντας από το βόρειο άκρο του νομού (περιοχή Ν. Πετριτσίου) χορεύεται σήμερα στο μισό σχεδόν νομό, μέχρι το Φλάμπουρο και το Δημητρίτσι, Αν και η μελωδία παραμένει η ίδια, ο χορός διαφοροποιείται σημαντικά από χωριό σε χωριό, φαινόμενο συνηθισμένο στο Ν. Σερρών. Ξεχωρίζουν πέντε κινητικά μοτίβα, των περιοχών Ν. Πετριτσίου, Βαμβακόφυτου, Ορεινής, Δημητρίτσου και Φλάμπουρου. Μουσικό μέτρο 7/8β.

5) Αρναούτα ή Αρναούτ χαβασί. Χορεύεται από τους κατοίκους της Σκοτούσσας, οι οποίοι τον ονομάζουν Αρναούτ χαβασί. Στο Βαρώσι Σιδηροκάστρου και σε άλλα χωριά, όπως την Καρπερή, είναι γνωστός ως Μπαϊντούσκα. Με το όνομα μισή Μπαϊντούσκα συναντάται στο Ν. Πετρίτσι, ενώ στη Βέργη ως Αρναούτο, με εντελώς διαφορετικό κινητικό μοτίβο. Μουσικό μέτρο 7/8β.

6) Μπαϊντούσκα. Στο νομό Σερρών η μπαϊντούσκα μεταβάλλεται κινητικά σχεδόν από χωριό σε χωριό (μπαϊντούσκα Βαμβακοφύτου, Σκοτούσσας, Μελεγκιτσίου, Χαροπού κ.α). Ορισμένες φορές ανάλογα με το χωριό διαφέρει και η μελωδία. Μοναδικό και ιδιαίτερο τοπικό γνώρισμα, ειδικά στην περιοχή της Ηράκλειας, αποτελεί ο επτάσημος ρυθμός της μουσικής. Μουσικό μέτρο 7/8 ή 5/8).

7) Ορμανλί ή Ουρμανλί. Παλιά ονομασία του χωριού Δασοχώρι από την τούρκικη λέξη Ορμάν που θα πει δάσος. Αγαπητός χορός ιδιαίτερα στο Βαμβακόφυτο, Μελεγκίτσι, και Σκοτούσσα, όπου χορεύεται σε κάθε κοινή εκδήλωση ακόμη και σήμερα. Οι μικρές αλλά σημαντικές διαφορές στην εκτέλεση του κινητικού μοτίβου χαρακτηρίζουν την καταγωγή του χορευτή. Μουσικό μέτρο 9/8.

8) Αϊντίνι ή Αϊντίν ή Αϊντούνα . Χορός των Ρομά του νοτίου άκρου του νομού. Στο Φλάμπουρο και την Ανθή είναι ο αγαπημένος σκοπός τους μαζί με την Γκάνιντα. Σαν Αϊντίν ή Αϊντούνα το βρίσκουμε στην Ανθή και στο Νεοχώρι αντίστοιχα. Το κινητικό του μοτίβο μοιάζει με το Ορμανλί, την Καμπάνα Δημητρούλα και το Τένγκουρι. Ωστόσο, η αντιστοιχία του μουσικού μέτρου με το κινητικό μοτίβο διαφέρει, γεγονός που του προσδίδει το ιδιαίτερο χρώμα. Χρειάζεται μεγάλη προσοχή κατά την απόδοση του, προκειμένου να διατηρηθεί το ύφος της περιοχής και να μην ταυτιστεί με το Ορμανλί και την Καμπάνα Δημητρούλα. Μουσικό μέτρο 9/8.

9) Καμπάνα Δημητρούλα ή Καμπάνα μωρέ Μήτρο. Μελωδία, χορός και παλιό τραγούδι που συναντάται στα βόρεια του νομού. Στα τρία χωριά, Ν. Πετρίτσι, Μελεγκίτσι και Ορεινή, διαπιστώνονται τρία εντελώς διαφορετικά κινητικά μοτίβα με την ίδια ακριβώς μελωδία και τραγούδι. Μουσικό μέτρο 9/8.

10) Σελιανίκ ή Σελενίκ ή Σελινίκ. Με αυτό το όνομα και με ιδιαίτερο κινητικό μοτίβο χορεύεται από τους κατοίκους που διαμένουν στο Βαρώσι (συνοικισμός του Σιδηροκάστρου). Συναντιέται και ως Σελενίκ και Σελινίκ με ξεχωριστό τρόπο χορευτικής εκτέλεσης στην επαρχία Βισαλτίας. Στο Φλάμπουρο και την Ανθή η μελωδία Σελιανίκ αποτελεί μουσικό γύρισμα πάνω στη μελωδία του Αϊντίν. Εικάζεται ότι η ονομασία του χορού προέρχεται από το «Θεσσαλονίκη». Μουσικό μέτρο 9/8.

11) Ντόπιος καρσιλαμάς. Ρυθμός διαδεδομένος σε όλη τη ντόπια μουσικοχορευτική παράδοση και ιδιαίτερα στους Ρομά του Ν. Σερρών. Αν και καρσιλαμάς, στο Φλάμπουρο και την Ανθή χορεύεται συνήθως σε κύκλο αλλά και σε ζευγάρια πιασμένα από το δεξί χέρι. Σαν σκοπός του γάμου χορεύεται και σε ευθείες (πατινάδα). Μουσικό μέτρο 9/8.

12) Τσουράπκες. Παραφθορά της λέξης «Τσουράπια», Χορός διαδεδομένος σε όλη τη Μακεδονία ιδιαίτερα στο κεντρικό και ανατολικό της τμήμα. Χορεύεται σε ολόκληρο το Ν. Σερρών. Στο χωριό Χαρωπό συναντάτε με ένα ιδιαίτερο κινητικό μοτίβο που προσεγγίζει κινήσεις από τον Ντόπιο Καρσιλαμά και το Σελιανίκ. Μουσικό μέτρο 9/8.

13) Δράμσκο ή Δράμα βασί ή Δράμαλι χαβασί ή Δράμα χορός. Μελωδία και χορός διαδεδομένος στη Σκοτούσσα και το Σιδηρόκαστρο με διαφορετικό όμως κινητικό μοτίβο στις δύο αυτές περιοχές. Ως Δράμσκο το βρίσκουμε στο Σιδηρόκαστρο στη συνοικία Βαρώσι όπου είναι μεικτός χορός, με ρυθμό που επιταχύνεται ελαφρά προς το τέλος. Η ίδια μελωδία συναντιέται ως Δράμαλη χαβασί και Δράμα βασί στην περιοχή Σκοτούσσας, εκεί χορεύεται μονάχα από άντρες με αργό και σταθερό ρυθμό. Μουσικό μέτρο 4/8.

14) Αράπ χαβασί Μελωδία και χορός διαδεδομένος στην περιοχή Ηράκλειας και ιδιαίτερα στα χωριά Κοίμηση και Σκοτούσσα. Στις μέρες μας το ονομάζουν και Αραπάκι, ενώ μέσα στην Ηράκλεια παρατηρείται μικρή διαφοροποίηση στην μουσική και εντελώς διαφορετικό κινητικό μοτίβο. Μουσικό μέτρο 4/8 αργό ή 4/4 & 4/8 γρήγορο ή 2/4.

8. Πανηγύρια - Έθιμα - Λαϊκά δρώμενα

Π Ι Ν Α Κ Α Σ

Α/Α	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΤΟΠΟΣ	ΓΕΓΟΝΟΣ
1	5 Ιανουαρίου	Αγγίστα	Κουρμπάνι (Αγελάδα)
2	7 Ιανουαρίου	Άνω Ορεινή	Παραδοσιακό Καρναβάλι
3	7 Ιανουαρίου	Αγριανή	Κουρμπάνι (Αγελάδα)
4	7 Ιανουαρίου	Μονοκκλησιά	Βρεξούδια
5	8 Ιανουαρίου	Μονοκκλησιά	Έθιμο της Μπάμπως
6	8 Ιανουαρίου	Ν. Πέτρα	Έθιμο της Μπάμπως
7	18 Ιανουαρίου	Μονοκκλησιά	Ημέρα των αντρόγνων
8	17 - 18 - 19 Ιανουαρίου	Αγία Ελένη	Αναστενάρια
9	Δευτέρα πριν την Κ. Δ	Αγ. Ελένη	Καλόγερος - Λύρες
10	Παραμονή Καθαρής Δευτέρας	Φλάμπουρο	Παραδοσιακό Καρναβάλι (Μπαμπούγερα)
11	Παραμονή Καθαρής Δευτέρας	Εμμανουήλ Παπάς	Φωτιές - Κούσσασι ή Μάτιασμα
12	Παραμονή Καθαρής Δευτέρας	Άγιο Πνεύμα	Φωτιές - - Κάψιμο του Ψήλου
13	Παραμονή Καθαρής Δευτέρας	Αγριανή	Παραδοσιακός Γάμος
14	Παραμονή Καθαρής Δευτέρας	Βαμβακόφυτο	Παραδοσιακό Καρναβάλι (Μπαμπούγερα)
15	Καθαρά Δευτέρα	Φλάμπουρο	Παραδοσιακό Καρναβάλι (Μπαμπούγερα)
16	Καθαρά Δευτέρα	Ποντισμένο	Παραδοσιακό Καρναβάλι - Κετσέκια
17	Καθαρά Δευτέρα	Βαμβακόφυτο	Παραδοσιακό Καρναβάλι (Μπαμπούγερα)
18	Καθαρά Δευτέρα	Ανθή	Παραδοσιακό Καρναβάλι (Μπαμπούγερα)
19	Καθαρά Δευτέρα	Σκοτούσσα	Γλέντι με ζουρνάδες
20	Καθαρά Δευτέρα	Πεντάπολη	Γλέντι με ζουρνάδες
21		Πεντάπολη	Κάψιμο του Ιούδα
22	Πέμπτη μετά το Πάσχα	Αν. Ορεινή	Γυρνούν τις εικόνες
23	Πέμπτη μετά το Πάσχα	Μελεγκίτσι	Γυρνούν τις εικόνες
24	Ζωοδόχου Πηγής	Βαμβακόφυτο	Γλέντι με ζουρνάδες
25	Ζωοδόχου Πηγής	Τερπνή	Παραδοσιακοί αγώνες - Γλέντι
26	Παραμονή του Θωμά	Νιγρίτα	Γλέντι με ζουρνάδες
27	Κυριακή του Θωμά	Νιγρίτα	Παραδοσιακοί αγώνες - Πάλη
28	Παραμονή Αγίου Γεωργίου	Ανθή	Γλέντι με ζουρνάδες

29	Παραμονή Αγίου Γεωργίου	Πρώτη	Γλέντι με ζουρνάδες
30	Παραμονή Αγίου Γεωργίου	Εμμανουήλ Παπάς	Γλέντι με ζουρνάδες
31	Αγίου Γεωργίου	Ανθή	Γλέντι με ζουρνάδες
32	Αγίου Γεωργίου	Χαρωπό	Γλέντι με ζουρνάδες
33	Αγίου Γεωργίου	Εμμανουήλ Παπά	Γλέντι με ζουρνάδες
34	Αγίου Γεωργίου	Πρώτη	Γλέντι με ζουρνάδες
35	Αγίου Γεωργίου	Αν Ορεινή	Σφυτήρ Αργύρ
36	Αγίου Γεωργίου	Νεοχώρι Σερρών	Γλέντι με ζουρνάδες
37	Αγίου Γεωργίου	Ν. Σούλι	Σκότωμα του Δράκου
38	Αγίου Γεωργίου	Βαρώσι (Σιδηρόκαστρο)	Γλέντι με ζουρνάδες
39	Αγίου Γεωργίου	Ν. Ζίχνη	Μοιράζουν γάλα και τσουρέκι
40	20 - 21 - 22 Μαΐου	Αγία Ελένη	Αναστενάρια
41	20 - 21 - 22 Μαΐου	Κερκίνη	Αναστενάρια
42	20 - 21 Μαΐου	Αχινός	Γλέντι με ζουρνάδες
43	Αγίου Πνεύματος	Άνω Ορεινή	Πανηγύρι
44	17 Ιουλίου Αγία Μαρίνα	Μαυροθάλασσα	Γλέντι με ζουρνάδες
45	17 Ιουλίου	Κάτω Ορεινή	Γλέντι με γκάντα
46	19 Ιουλίου Προφήτη Ηλία	Βέργη	Γλέντι με ζουρνάδες
47	14-15 Αυγούστου	Φλάμπουρο	Γλέντι με ζουρνάδες
48	14-15 Αυγούστου	Νικόκλεια	Γλέντι με ζουρνάδες
49	29 Αυγούστου	Παλιόκαστρο	Γλέντι με ζουρνάδες
50	8 Σεπτεμβρίου	Φλάμπουρο	Τζεμάλα - Γλέντι
51	6-10 Σεπτεμβρίου	Σκοτούσσα	Πανηγύρι
52	13 Σεπτεμβρίου	Παλιόκαστρο	Γλέντι με ζουρνάδες

Οι ημερομηνίες αφορούν λαϊκά πανηγύρια στο Νομό Σερρών, στα οποία συμμετέχουν τοπικοί οργανοπαίχτες και παρουσιάζονται έθιμα, δρώμενα και χοροί των ντόπιων κατοίκων.

Υπάρχουν πολλές άλλες παρόμοιες εκδηλώσεις, στις οποίες όμως έχει χαθεί το τοπικό ύφος καθώς έχουν αλλοιωθεί από στοιχεία ξένα με την τοπική κουλτούρα.

9. Πολιτιστικοί σύλλογοι του Ν. Σερρών που ασχολούνται με την σερραϊκή παράδοση (χορούς - τραγούδια - μουσική - την διοργάνωση τοπικών πανηγυριών - αναπαράσταση, αναβίωση λαϊκών δρώμενων κ.α.).

- 1) Λαογραφικός Όμιλος Βλάχων και Φίλων «ΛΑΪΛΙΑΣ» Ν. Σερρών.
- 2) Λύκειο των Ελληνίδων Ν. Σερρών
- 3) Πολιτιστικός σύλλογος Ανθής.
- 4) Πολιτιστικός σύλλογος Βαμβακοφύτου.
- 5) Πολιτιστικός σύλλογος Βαρωσίου (Σιδηρόκαστρο).
- 6) Πολιτιστικός σύλλογος Δημητρισιού.
- 7) Πολιτιστικός σύλλογος Κοίμησης.
- 8) Πολιτιστικός σύλλογος Μελεγκιτσιού «Η Μπάμπω».
- 9) Πολιτιστικός σύλλογος Ντόπιων Ορεινής.
- 10) Πολιτιστικός σύλλογος Ξηρότοπου.
- 11) Πολιτιστικός σύλλογος Σκοτούσσας.
- 12) Σύλλογος Σταρτσοβιτών και φίλων «Ο Άγιος Μηνάς» Ν. Πετρισιού
- 13) Πολιτιστικός σύλλογος Τερπνής.
- 14) Πολιτιστικός σύλλογος Φλάμπουρου.
- 15) Πολιτιστικός Μακεδονικός σύλλογος Χαρωπού.
- 16) Πολιτιστικός Μακεδονικός σύλλογος Χαρωπού το «Ρούπελ».

10. Συμπέρασμα

Τα αποτελέσματα της δεκαπενταετούς αυτής εργασίας αναδεικνύουν το Νομό Σερρών σε μια περιοχή όπου ο πολιτιστικός του πλούτος είναι τεράστιος και πιθανόν ανεξάντλητος.

Ενδιαφερθήκαμε συγκεκριμένα για την πολιτιστική κληρονομιά των γηγενών Σερραίων κατοίκων, που για τους περισσότερους είναι ή ήταν τουλάχιστον άγνωστη.

Πιστεύω μας είναι, αν και έχουμε πολύ δρόμο ακόμα μπροστά μας, πως η πληθώρα των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν, η ποικιλομορφία τους, το ιδιαίτερο ύφος και η μοναδικότητα που πολλά από αυτά χαρακτηρίζει, σε συνδυασμό με το γεγονός πως ελάχιστες έως και ανύπαρκτες ήταν οι αξιόλογες ερευνητικές προσπάθειες πολιτισμικής προσέγγισης του νομού, θα ανοίξουν τον δρόμο σε επιμέρους επιστήμες και ερευνητές, (ιστορικούς χορού, μουσικολόγους, κοινωνιολόγους, εθνολόγους, δασκάλους χορού, λαογράφους κ.α.).

11. Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά για την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφεραν και μου προσφέρουν ακόμα, καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας σχετικά με τη μουσικοχορευτική παράδοση των Ντόπιων κατοίκων του Ν. Σερρών τους, Γιώργο Παπουδάρη και Γιώργο Χουρδάρη (Πετρίτσι), Γιώργο Χατζηανδρέου και Χρήστο Τρακαλιάνη (Σκοτούσσα), Κώστα Ματζίρη, Ηλία Ματζίρη, Ηλία Δημάνο, Ζήση Χίντζο (Ηράκλεια), Ηλία Σίμο και την παραδοσιακή χορωδία του (Βαμβακόφυτο), Στέργιο Π. Πούλιο (Σέρρες), Χρήστο Καρακώστα, Γιάννη Μπάρμα, Χρήστο Μέρο και Γιώργο Γεωργίου (Φλάμπουρο), Σίμο

Σίμο (Ξηρότοπο), Βασίλη Παπαγεωργίου και Παναγιώτη Ζαρίμπα (Τερπνή), Yvonne Hunt (Αμερική).

Ευχαριστώ επίσης το Διοικητικό Συμβούλιο του Λαογραφικού Ομίλου Βλάχων και Φίλων «ΛΑΪΛΙΑΣ» Ν. Σερρών, για την οικονομική υποστήριξη που μου προσέφερε στην παραγωγή του CD, με τραγούδια και μελωδίες της Ντόπιας σερραϊκής παράδοσης και το Διοικητικό Συμβούλιο του Πολιτιστικού Συλλόγου Σκοτούσσας για την πίστη και την υποστήριξη που μου προσέφερε στην οργάνωση των Σεμιναρίων Ελληνικού Παραδοσιακού χορού.

12. Τραγούδια

ΜΕ ΤΙΣ ΕΛΙΕΣ ΕΛΕΝΗ ΜΟΥ

(Καταγραφή Βαμβακόφυτο)

Με τις ελιές, με τις ελιές Ελένη μου (δισ)
και με τα μαύρα μάτια. (δισ)
Με' καψες την καρδούλα μου Ελένη μου,
μου την έκανες κομμάτια. (δισ)
Αυτά τα μαύρα που φοράς Ελένη μου,
εγώ θα σου τα βγάλω. (δισ)
Θα σε φορέσω κόκκινα Ελένη μου
και θα' ρθω να σε πάρω. (δισ)

ΠΑΝ ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΓΙΑ ΝΕΡΟ

(Καταγραφή Χαροπό)

Παν' τα κορίτσια για νερό,
πάει κι η κόρη π' αγαπώ.
Πάω και' γω να την ιδώ,
να της τσακίσω το σταμνί.
Να πάει στη μάνα κλαίγοντας,
να τη ρωτήσει η μάνα της,
«Κόρη μου που' ναι η στάμνα σου».
Μάνα μου στραβοπάτησα,
τη στάμνα μου την τσάκισα.
Δεν είναι στραβοπάτημα
Μον' είναι αντροφίλημα.

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΠΟΥ' ΡΘΑΜΕ

(Καταγραφή Βαμβακόφυτο)

Σ' αυτό το σπίτι που 'ρθαμε, καλέ σήμερα, (δισ)
όλοι 'ναι μαζεμένοι, σα τι χαρά θα γένει. (δισ)
Παντρεύεται ο Αυγερινός, καλέ σήμερα, (δισ)
την Πούλια κάνει ταίρι και τ' άστρα συμπεθέροι. (δισ)
Νύφη πόσο τ' αγόρασες, καλέ σήμερα, (δισ)
Αυτό το παλικάρι, να τ' αγοράσουν κι άλλοι. (δισ)
Χίλια φλωριά τ' αγόρασα, καλέ σήμερα, (δισ)
και πεντακόσια γρόσια, για τη καλή του γλώσσα. (δισ)

13. Βιβλιογραφία

- 1) 40 Τραγούδια της πόλης των Σερρών (Γιώργου Αγγειοπλάστη).
- 2) Στοιχεία για την εξέλιξη της μουσικής τον εικοστό αιώνα στα Σέρρας (Γιώργου Αγγειοπλάστη).
- 3) Η μουσική στις Σέρρες από τις αρχές του εικοστού αιώνα μέχρι σήμερα (Γιώργου Κ. Αγγειοπλάστη - Χρήστου Γ. Παπαδόπουλου).
- 4) Η μουσική στην πόλη των Σερρών κατά τον εικοστό αιώνα (μέρος Β) (Γιώργου Κ. Αγγειοπλάστη - Χρήστου Γ. Παπαδόπουλου).
- 5) Βισαλτία Νιγρίτα (Πασχάλης Β. Αγγελόπουλος).
- 6) Ένα διπλότυπο, κώδικας γάμων της Εκκλησιαστικής περιφέρειας Νιγρίτας 1880 - 1883 (Πασχάλης Β. Αγγελόπουλος)..
- 7) Ιστορικά διάσπαρατα της Ηράκλειας (Ασλανίδης Θ. Κωνσταντίνος).
- 8) Γνωριμία με την επαρχία Βισαλτίας (Γεώργιου Γούδα).
- 9) «Σκοτούσα Παρελθόν Παρόν Μέλλον (Γυμνάσιο Σκοτούσας).
- 10) Η εκπαιδευτική κατάσταση των τσιγγάνων στο Ν. Σερρών (Δημήτριου Π. Παρασκευά).
- 11) Ιστορία - Πολιτισμός - Κληρονομιά - Οικονομική ζωή της Ορεινής (Ευαγγέλου Αριστείδης & Δημοτικό σχολείο Άνω Ορεινής).
- 12) Απομνημονεύματα (Απόστολου Ζαμπρούδη - Παπούλιας -) Δημητρίτσι.
- 13) Ιστοριογεωγραφικά της περιοχής Χουμνικού (Μ. Ζαφειρίου) (Ιστορική και Λαογραφική εταιρία ΣΕΡΡΩΝ-ΜΕΛΕΝΙΚΟΥ).
- 14) Τα Δημοτικά τραγούδια του Ν. Σερρών (Γιώργου Καφταντζή).
- 15) ΟΡΦΕΑΣ-ΣΕΡΡΩΝ 1905-1991 Ιστορική Αναδρομή (Έκδοση Ομίλου Ορφέα Σερρών) (Γιώργου Καφταντζή).
- 16) Ιστορία της πόλεως των Σερρών και της περιφέρειάς της (Γιώργου Καφταντζή).
- 17) Ιστορία της Ηράκλειας Ν.Σερρών (Γιώργου Καφταντζή).
- 18) Λαογραφικά Κοίμησης Σερρών (Θ. Μποζιάρη).
- 19) Δήμος Νιγρίτας (Σύλλογος Νιγριτινών - Επιστημονικό Συμπόσιο).
- 20) Νομός Σερρών πρόσκληση - γνωριμία (Νομαρχία Σερρών).
- 21) Ήθη και Έθιμα στο νομό Σερρών κατά την μεταπολεμική περίοδο (Ξενοδόχου Ελευθερίας - Ιόνιο Πανεπιστήμιο Τμήμα Αρχαιολογίας - Βιβλιοθηκονομίας).
- 22) Ιστορία Νιγρίτας και επαρχίας Βισαλτίας (Ευάγγελος Παπαθανασίου).
- 23) Βισαλτία (Ευάγγελος Παπαθανασίου).
- 24) Από την παράδοση του τόπου μου -Κοίμηση Σερρών- (Σιδέρη Σταματόπουλου).
- 25) Τα Δημοτικά τραγούδια της περιοχής Σερρών (Χρήστου Π. Σταματίου).
- 26) Η Ιστορία του Σταρτσόβου (Γεώργιος Ευθ. Τάτσιος).
- 27) Λαογραφικά Ηράκλειας (Θωμά Τενεκετζή).
- 28) Μνήμες από την παλιά Τερπνή (Έκδοση Τερπνιωτών Θεσσαλονίκης).
- 29) Εικονογραφημένη Ιστορία του Ν. Σερρών (Βασίλειου Τζανακάρη Α & Β).
- 30) Ο νομός Σερρών - Άλλοτε και τώρα - (Φώτης Τριάρχης).
- 31) Σιντική Ιστορία και Παραδόσεις (Άννα Τολούδη).
- 32) Τραγούδια Νέου Σουλίου επαρχίας και Ν. Σερρών (Χαμέλη Θεοφάνους Ζαχαρία).
- 33) Άγιον Πνεύμα Σερρών Ιστορία - Λαογραφία της κοινότητας (Απόστολου και Βασιλικής Ψαθά).
- 34) Ιστορία - Λαογραφία Ν. Σερρών (Απόστολου και Βασιλικής Ψαθά).

B) ΧΟΡΟΙ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΩΝ ΒΛΑΧΟΦΩΝΩΝ ΤΟΥ Ν. ΣΕΡΡΩΝ

Βασίλης Τερζής

1. Οι βλαχόφωνοι στην Ανατολική Μακεδονία και το Ν. Σερρών.

Οι περιοχές της Κεντρικής και της Ανατολικής Μακεδονίας υπήρξαν ταυτόχρονα για τους βλαχοφώνους του ελλαδικού χώρου:

α) χώροι διασποράς βλάχων από όλες σχεδόν τις ορεινές μητροπόλεις κατά μήκος της Πίνδου,

β) τόπος παραθερισμού και ξεχειμωνιάσματος τσελιγκάτων κάθε προέλευσης,

γ) χώροι παλαιότερων μητροπολιτικών εστιών,

δ) αφετηρία για νέες εγκαταστάσεις,

ε) χώροι όπου σημειώθηκαν όλες οι μορφές βλάχικης εγκατάστασης (νομαδικής, ημινομαδική, γεωργική, ημιαστική και αστική).

Η καταγωγή της πλειοψηφίας των βλαχοφώνων του Ν. Σερρών έγκειται στην Αβδέλλα, τη Γράμμουστα, τη Σαμαρίνα και το Περιβόλι, αλλά και σε χωριά της Ηπείρου (Νικολίτσα, Μοσχόπολη) και της δυτικής Μακεδονίας (Νυμφαίο, Σμίξη, Βλάστη). Σε αυτούς προστίθεται και ένας μικρότερος αριθμός Ολύμπιων βλαχόφωνων, οι Μπαϊσιώτες (από τη Βωβούσα) των κεφαλοχωρίων του Σιδηροκάστρου, οι Παπατσαϊρινοί, καθώς και οι Μότσιανοί, δηλαδή οι Ασπροποταμίτες και Μετσοβίτες βλαχόφωνοι που βρέθηκαν στα κεφαλοχώρια του νομού, όπως την Αλιστράτη, τη Νέα Ζίχνη, τα Νταρνακοχώρια και τα Παγγαιοχώρια. Τέλος αξίζει να αναφερθούν και οι Τζουμαγιώτες βλαχόφωνοι, οι Ποροϊάνοι και οι Ραμνιώτες (χωριά στο Β. Α τμήμα του Ν. Σερρών).

2. Πόλεις και χωριά του Ν. Σερρών όπου κατοικούν Βλαχόφωνοι.

Αγιο Πνεύμα, Αλιστράτη, Αχλαδοχώρι, Βέργη, Ελαιώνας, Ηράκλεια, Καπνόφυτο, Λευκώνας, Μελενεγκίτσι, Μεσολακία, Σιδηρόκαστρο, Χιονοχώρι, Χρίστος, Ροδολίβος, Σέρρες, Πορόια, Οινούσα, Νιγρίτα, Ν. Πετρίτσι (κατά αλφαβητική σειρά).

3. Οι εγκαταστάσεις των βλαχοφώνων στο Ν. Σερρών από τον 17^ο αιώνα έως τα μέσα του 18^{ου}.

Η εμφάνιση των πρώτων βλαχόφωνων στο Ν. Σερρών υπολογίζεται στις αρχές του 17^{ου} αιώνα. Λιγосτές οικογένειες, μεμονωμένα, άρχισαν να επισκέπτονται τον νομό και να εγκαθίστανται σε αυτόν με την προοπτική της μόνιμης κατοικίας. Πολύ αργότερα το 1780 - 1800 ένας μεγάλος όγκος βλαχόφωνων θα μετακινηθεί προς την ανατολική Μακεδονία πολλοί εκ των οποίων θα εγκατασταθούν στην περιοχή των Σερρών.

Από το 1600 έως στα μέσα του 17^{ου} αιώνα παρατηρούνται μαζικές και πολύ σημαντικές εξοδοι από την Πίνδο και μετοκίσεις προς τις ορεινές περιοχές της ανατολικής Θεσσαλίας και τα αστικά της κέντρα. Κάποιοι έφτασαν μέχρι τη Μοσχόπολη, τη Θεσσαλονίκη και την Ανατολική Μακεδονία. Οι εξοδοι αυτής της περιόδου από την Πίνδο αν και είναι από τις λιγότερο ερευνημένες και με άγνωστο σχετικά μέγεθος και περιεχόμενο θεωρούνται από πολλούς ερευνητές οι προπομποί των μεγάλων εξόδων που σημειώθηκαν αργότερα, από όλα σχεδόν τα βλαχοχώρια, ανάμεσα στο 1769 και το 1830, ενώ εκφράζεται η άποψη πως κατά κάποιο τρόπο και έως ένα βαθμό ήταν ανάλογες με αυτές.

4. Οι λόγοι των εξόδων του 17^{ου} αιώνα:

Οι κυριότεροι λόγοι των πληθυσμιακών εξόδων κατά την διάρκεια του 17^{ου} αιώνα ήταν οι εξής:

α) Ο υπερπληθυσμός των ορεινών κοινοτήτων ο οποίος είχε είδη οδηγήσει σε κάποια αρχική και σταδιακή μετακίνηση ατόμων και μικρών ομάδων επαγγελματιών προς τα διαμορφούμενα αστικά κέντρα των πεδινών περιοχών.

β) Η αντιπαλότητα των Βλάχων των ορεινών οικισμών με τις τουρκικές αρχές και κυρίως με τους ισχυρούς κατά τόπους εκπροσώπους τους.

γ) Ο περιορισμός του προνομιούχου καθεστώτος ένταξης στο ταμείο της Σουλτάνας (Βαλιδέ) και η παραχώρηση πολλών προνομίων και βλαχοχωριών ως τιμάρια στους σπάχηδες.

δ) Η καταστολή των επαναστατικών κινημάτων του 1600 και κυρίως του 1611 όταν χριστιανοί της Θεσσαλίας και της Ηπείρου ακολούθησαν το κάλεσμα του μητροπολίτη Τρίκκης Διονύσιου του Φιλόσοφου (γνωστού ως Σκυλόσοφου).

ε) Η ανερχόμενη δύναμη των σταδιακά εξισλαμισμένων Αλβανών, που εξελίσσονται σε τοπικούς κυρίαρχους και δυνάστες.

στ) Οι συγκρούσεις με τους αρματολούς και τους κλέφτες.

ζ) Αστάθμητοι παράγοντες όπως οι συχνές επιδημίες και οι φυσικές καταστροφές.

Μέχρι το 1769, έτος της πρώτης «καταστροφής» της Μοσχόπολης και ορόσημο για την έναρξη σοβαρότατων εξόδων και διασπορών, βλάχικοι πληθυσμοί είχαν επιβιώσει μόνο στο νοτιοδυτικό τμήμα της Βαλκανικής, κατά μήκος της ελληνικής χερσονήσου. Μέχρι εκείνη την εποχή, οι παλαιότεροι «βλάχικοι» πληθυσμοί που βρισκόταν βόρεια και ανατολικά της νοητής γραμμής Δυρράχιο - όρος Περιστέρι - Μόγλενα - Θεσσαλονίκη φαίνεται πως είχαν αφομοιωθεί και εξαφανιστεί. Νότια της προαναφερθείσας νοητής γραμμής είχαν δημιουργηθεί ιδιαίτερα πολυπληθείς συγκεντρώσεις βλάχικών ομάδων και πληθυσμών.

Από το 1769 και μετά, αυτή η γεωγραφική χωροθέτηση των βλάχων ανατρέπεται, οι συνεχείς έξοδοι και η διασπορά τους οδηγούν μέχρι τις πλαγιές της Ροδόπης και του δυτικού Αίμου, όπως και σε διάφορες πολιτείες της σημερινής Βουλγαρίας. Πλημμυρίζουν το σύνολο σχεδόν της γεωγραφικής Μακεδονίας, τόσο τα ορεινά όσο και τις πολιτείες. Φτάνουν μέχρι τις πόλεις της Σερβίας, του Κοσόβου και της Βοσνίας. Βλαχόφωνοι περνούν το Δούναβη και το Σάβο και δημιουργούν παροικίες στα εδάφη της Αυστρογγαρίας και των Παραδουνάβιων Ηγεμονιών. Εξαπλώνονται και προς το νότο, μέχρι την Αττική. Σημαντικοί βλάχικοι οικισμοί και εγκαταστάσεις, όπως του Κρουσόβου στην Π.Γ.Δ.Μ. και των Σερρών στην Ανατολική Μακεδονία, είναι αποτέλεσμα αυτής της νεότερης και μάλλον αγνοημένης βλάχικης διασποράς.

5. Οι λόγοι των εξόδων από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα έως τον 19^ο.

α) Τα Ορλοφικά 1769 - 1770. Με το κίνημα να πνίγεται στο αίμα ακολουθούν λεηλασίες από τους Τουρκαλβανούς τις οποίες δεν γλίτωσαν και οι βλάχικες κοινότητες. Μοσχόπολη, Γράμουστα, Σύπισκα, Νικολίτσα, Λινοτόπι κ.α. που καταστρέφονται ολοσχερώς. Ακολούθησε αναγκαστική μετανάστευση των βλαχόφωνων που έφτασαν ως τον Ν. Σερρών.

β) Μεγάλες ήταν οι μεταναστεύσεις Βλαχόφωνων, οι οποίοι μη μπορώντας να αντέξουν τις θηριωδίες και ατιμίες του Αλή Πασά των Ιωαννίνων, έφτασαν προς την περιοχή των Σερρών στην πρώτη δεκαετία του 19^{ου} αιώνα.

γ) Σοβαρός λόγος εξόδου βλαχοφώνων από τις εδραίες θέσεις τους στις αρχές του 19^{ου} αιώνα αποτέλεσαν τα αντίποινα των Τούρκων και γενικότερα η σκληρή τους στάση απέναντι στα βλαχοχώρια εξαιτίας της συμμετοχής τους στην ελληνική επανάσταση του 1821.

δ) Οι έμμεσες συνέπειες της επανάστασης του 21 και οι ανεξέλεγκτες ληστρικές επιδρομές και καταστροφές.

Ανάμεσα στο 1823 - 1832 αιτίες εξόδων αποτελούν οι έμμεσες συνέπειες της επανάστασης του 21. Η εξασφάλιση διαμονής και διατροφής για τα τουρκικά στρατεύματα που βρίσκονταν ήδη στην περιοχή για την εξουδετέρωση του Αλή Πασά, οι επιτάξεις των υποζυγίων, η γενικότερα η αναρχία και κυρίως οι συχνές και βαριές οικονομικές εισφορές που επιβάλλονταν για την κάλυψη πολεμικών δαπανών του τουρκικού στρατού αποτελούν τις ακούσιες επιπτώσεις της επανάστασης του 21.

ε) Μετακινήσεις έγιναν και την περίοδο των επαναστατικών κινημάτων του 1854, 1866 και 1877 στα οποία συμμετείχαν κυρίως βλαχόφωνοι. Σε αντίποινα δέχθηκαν επίθεση τα βλαχοχώρια της Πίνδου, Αβδέλλα, Περιβόλι, Σαμαρίνα, Βωβούσα. Τότε πολλοί, κυρίως κτηνοτρόφοι, μετανάστευσαν και έστησαν τσελιγκάτα στα βουνά των Σερρών Μπέλλες, Λαϊλιάς και Μενοίκιο.

6. Ιδιαίτερα κινητικά μοτίβα των βλαχοφώνων του Ν. Σερρών.

A) Στο Σερριώτικο τον κάμπο

Κάτω στον Άγιο Θόδωρο

Αντίπερα

Ράφτε

κ.α

B) Δερβέναγας

Παυλή Μελάς

Νικοτσάρας

Χαρά μωρέ χαρά

Μάτα μάκα ζάχαρη

Σιμίτε

Θανάση όντας κινήσες

Γ) Από μικρός στα γράμματα

Κάτω στην Άσπρη πέτρα

Στον Ίσβορο

Πέντε χρόνια περπατούσα

Ανήμερα την Πασχαλιά

Που ήσουν περιστερούλα μου

Νου τσα τσιάμα λία χαττζιάνε

Αγγισίρα όιλι σ'φούγκα

Λένα

Λα πόμνου ντι νιγκ α μάρι (Γκάλπινα)

Πρι μαγούλ ανάλτου

κ.α

Δ) Βλαχούλα - (Γκάντα ??)

7. Χοροί και τραγούδια που επικράτησαν μετά την δημιουργία των συλλόγων, (1976).

- 1) Φραγκίτσα 8/8 ή 5/8.
- 2) Ζαχαρούλα 4/8 γρήγορο.
- 3) Χατζηστέργιου τσέλιγκ μάρι... 3/8 (Χατζηστέργιο τσέλιγκα μεγάλη).
- 4) Μπεράτια (Μπαίνω μεσ' τ' αμπέλι κ.α) 7/8.
- 5) Συγκαθιστά (Τασιές κ.α) 4/8 γρήγορο.
- 6) Συγκαθιστά (Αηδόνι κ.α) 8/8.

8. Άλλοι χοροί που συναντιούνται σήμερα σε κοινωνικές εκδηλώσεις βλαχόφωνων Σερραίων.

- 1) Καλαματιανός 7/8.
- 2) Συρτός 4/8 γρήγορο ή 2/4.
- 3) Συρτός στα τρία 3/8 ή 4/8 αργό (4/4).
- 4) Στα δύο (Πωγωνίσια) 4/8 αργό (4/4).
- 5) Αρβανιτοβλάχικος 4/8 αργό (4/4).
- 6) Τσάμικος 6/8.
- 7) Κίνιγκ

Ο καλαματιανός, ο συρτός και ο συρτός στα τρία υπήρχαν πάντοτε στην μουσικοχορευτική παράδοση των βλαχόφωνων Σερραίων.

9. Χοροί που συναντά κανείς μόνο στους συλλόγους

- 1) Τσαρίτσανη 4/8 γρήγορο & 6/8.
- 2) Σε τούτη τάβλα που'μαστε (Φεζοδερβέναγας) 4/8 αργό (4/4) & 4/8 γρήγορο.
- 3) Ζαμαντάκας 4/8 αργό (4/4).
- 4) Βασιλαρχόντισσα 5/8.
- 5) Κεντημένη ποδιά 4/8 αργό (4/4) & 4/8 γρήγορο.
- 6) Ζαγορίσιος (Κωσταντάκης) 5/8.
- 7) Μπεράτι Ηπείρου 8/8.
- 8) Τζιάκας απ' τα Γρεβενά 6/8.

11. Φορεσιά

11.1 Εξαρτήματα της επίσημης αντρικής φορεσιάς (Φοριόταν σε γάμους, γιορτές και σε άλλες κοινωνικές εκδηλώσεις.

- 1) Μάλλινη ολόσωμη φουστανέλα (Καντούσια - Τσιπούνι) ή
- 1) Φουστανέλα.
- 2) Γιλέκο (Τζιουμαντάνι).
- 3) Πουκάμισο (Κ μάσι).
- 4) Χειρώτια (Ρακαβίτσες ή αρκαβίτσες).
- 5) Πουτούρια (Τσόριτς).
- 6) Κάλτσες (Λ πουτς ή προπότς).
- 7) Φούντες.
- 8) Ζωνάρι μάλλινο (Μπρίουν).
- 9) Δερμάτινη ζώνη (Κ ράου).
- 10) Καπέλο - Καλπάκι (Κατσιούλα) ή τραγιάσκα ή δίκοχο.
- 11) Μαντήλι (Σερβέτα).
- 12) Ασημένια αλυσίδα (Κιοστέκι).
- 13) Τσαρούχια ή παπούτσια.
- 12) Χειροποίητα φιδάκια από χάντρες (Γαμήλιο δώρο).
- 15) Είδος κομπολογιού με φούντες και χάντρες (Μάρτσο).
- 16) Είδος κασκόλ που φορούσαν ο γαμπρός και οι μπράτιμοι (Σια λ).

11.2 Ρούχα που φορούσαν οι περισσότεροι στις καθημερινές τους δραστηριότητες, τα μικρά παιδιά και οι ηλικιωμένοι.

- 1) Μαύρο σαλβάρι - πουτούρι.
- 2) Μαύρο γιλέκο (Τζιουμαντάνι).

Τα μικρά παιδιά πολλές φορές φορούσαν μαύρη καντούσια - τσιπούνι.

11.3 Εξαρτήματα της γυναικείας φορεσιάς - Επίσημη φορεσιά των παντρεμένων γυναικών (Νυφική φορεσιά).

- 1) Καντούσια ή Τσιπούνι ή Σαρ κ.
- 2) Γιλέκο με μανίκια (Βελούδινο ή μάλλινο) (Λιπαντές ή Μιντάν).
- 3) Φούστα (Μάλλινη με πτυχές και μανίκια τα οποία πολλές φορές είχαν βελούδινα καπάκια).
- 4) Γιλέκο (Σκουρτάκα).
- 5) Πουκαμίσα (Καμεάσα).
- 6 Ποδιά (Βελούδινη ή μάλλινη και σπάνια σατέν ή από μετάξι-Πουά λ).
- 7) Κάλτσες (Λ πουτς ή προπότς).
- 8) Δερμάτινη ζώνη (Κ ράου).
- 9) Ζώνη με χάντρες.
- 10) Σαλιάρα (Κιπτάρου ή πετσέτα).
- 11) Λευκά μαντήλια με πούλιες.
- 12) Καπέλο με υποσιάγωνο (Κατσιούλα με μαγούρι).
- 13) Μαντίλα (Βλάσκα).
- 14) Αλυσίδα με σουγιά (Σιλιβάρι ντι κουστούρα).

- 15) Παπούτσια.
- 16) Κοσμήματα.
- 17) Σειρές φλουριά (Αρραβών).

Πολύ παλιού τύπου γυναικεία **γαμήλια φορεσιά** ήταν το **κουμάσι** (φόρεμα με μανίκια, χωρίς πτυχές και πολύ φαρδύ στο κάτω μέρος). Ήταν φτιαγμένο από ύφασμα ριγέ χρυσοποίκιλτο, αγορασμένο συνήθως από την ανατολή.

Το κόκκινο πέπλο, που κάλυπτε το πρόσωπο της νύφης και το οποίο ξεκινούσε πάνω από τη κατσιούλα, το ονομάζουν ζ βον ή τσίπα.

11.4 Καθημερινή φορεσιά - Φορεσιά των ανύπαντρων κοριτσιών.

- 1) Φούστα μάλλινη (Χωρίς μανίκια).
- 2) Πουκαμίσια.
- 3) Ποδιά μάλλινη.
- 4) Σαλιάρα.
- 5) Κάλτσες.
- 6) Ζώνη.
- 7) Μαντήλι.
- 8) Αλυσίδα με σουγιά.
- 9) Μαντίλα άσπρη με πούλιες γύρο γυρο (Τσοβρέ).
- 10) Παπούτσια.

11.5 Μεταγενέστερη επίσημη και νυφιάτικη φορεσιά.

- 1) Φόρεμα βελούδινο με πτυχές.
- 2) Ποδιά μεταξωτή ή βελούδινη όταν επρόκειτο για νύφη.
- 3) Μαντίλα μεταξωτή (Τσόμπρα).
- 4) Καπέλο όταν επρόκειτο για νύφη.
- 5) Παπούτσια.

11.6 Στα κοσμήματα και τα στολίδια ανήκουν.

- 1) Βραχιόλι (Μπουλτζέ κ), βραχιόλια (Μπολτζέτς).
- 2) Δαχτυλίδι (Νε λ), δαχτυλίδια (Νιάλι).
- 3) Σειρές (κολλιέδες) με χάντρες μπροστά στο στήθος (Μ ρτζιάλι ή Γιορτάνι).
γύρο από την βλάσκα (Λια σ).
- 4) Χάντρες
- 5) Μεταλλικές καρφίτσες διαφόρων σχημάτων πάνω στη κατσιούλα (Πιρπιντάτς).
- 6) Ασημένια αγκράφα πάνω στη κατσιούλα, εξάρτημα της νυφικής φορεσιάς (Τάσι).
- 7) Μάλλινες φούντες πάνω στη κατσιούλα (Αμούρη).

12. Πανηγύρια - Εκδηλώσεις

- Ετήσιος χορός Λαογραφικού Ομίλου Βλάχων και Φίλων «ΛΑΪΛΙΑΣ» Ν. Σερρών.
- Ετήσιος χορός Συλλόγου Βλάχων Ν. Σερρών «Γεωργάκης Ολύμπιος».
- Ετήσιος χορός Συλλόγου Βλάχων Ποροΐων «το Πέρασμα».
- Ετήσιος χορός Συλλόγου Βλάχων Σιδηροκάστρου.
- 14 - 15 Αυγούστου (Γιορτή της Παναγίας) στο όρος Λαϊλιά στην πλατεία των ξυλοκόπων (Μπαλτά τσαϊρ).
- 30 Ιουνίου και 1 Ιουλίου (Των Αγίων Αναργύρων) στην Οινούσα Σερρών.
- Μια εβδομάδα αργότερα η ίδια γιορτή στο Χιονοχώρι Σερρών.

13. Πολιτιστικοί σύλλογοι στο Ν. Σερρών που ασχολούνται με την παράδοση των βλαχόφωνων Σερραίων (κατά αλφαβητική σειρά).

- 1) Λαογραφικός Όμιλος Βλάχων και Φίλων «ΛΑΪΛΙΑΣ» Ν. Σερρών
- 2) Σύλλογος Βλάχων Ν. Σερρών «Γεωργάκης Ολύμπιος»
- 3) Σύλλογος Βλάχων Ν. Πετριτσίου η «Ράμνα»
- 4) Σύλλογος Βλάχων Ποροΐων «Το Πέρασμα»
- 5) Σύλλογος Βλάχων Σιδηροκάστρου

14. Χαρακτηριστικά τραγούδια των Βλαχόφωνων του Ν. Σερρών

ΣΤΟ ΣΕΡΡΙΩΤΙΚΟ ΤΟΝ ΚΑΜΠΟ

Περδικούλα σεργιανούσε, στον Σερριώτικο τον κάμπο.

Στον Σερριώτικο τον κάμπο, έπιασε ψηλή βροχούλα.

Έπιασε ψηλή βροχούλα, μάσε κόρη το σαγιά σου.

Μάσε κόρη το σαγιά σου, να μη λερωθεί ποδιά σου.

Να μη λερωθεί ποδιά σου, σε μαλώνει η πεθερά σου.
Ή μη λερώσεις τη ποδιά σου, σε μαλώνει η πεθερά σου.

Σε μαλώνει η πεθερά σου, πεθερά κι ο πεθερό σου.

ΑΝΤΙΠΕΡΑ

Αντίπερα, αντίπερα μαύρα μου μάτια (ή καημένη Μάντω).
Αντίπερα (ή Στου Μαυραντή) στ' αλώνι ρόιδο μου (v)έλα ιδώ ματάκια μου (v)έμορφα

Ήταν μια μέρα Κυριακή μαύρα μου μάτια.(ή καημένη Μάντω).
Μια μέρα χρυσομέρα ρόιδο μου (v)έλα ιδώ ματάκια μου (v)έμορφα.

Βγήκαν (ή πήγαν) να παίξουν τα σπαθιά μαύρα μου μάτια (ή καημένη Μάντω)
Να ρίξουν το λιθάρι ρόιδο μου (v)έλα ιδώ ματάκια μου (v)έμορφα.

Το ρίχνει ένας το ρίχνουν δυο μαύρα μου μάτια (ή καημένη Μάντω).
Το ρίχνουν τρεις και πέντε ρόιδο μου (v)έλα ιδώ ματάκια μου (v)έμορφα.

Το ρίχνει κόρη ανύπαντρη μαύρα μου μάτια (ή καημένη Μάντω).
Και πάει σι παραπέρα ρόιδο μου (v)έλα ιδώ ματάκια μου (v)έμορφα

Δώδεκα χρόνους έκανε μαύρα μου μάτια (ή καημένη Μάντω).
Σε κλέφτικα λημέρια ρόιδο μου (v)έλα ιδώ ματάκια μου (v)έμορφα.

Κανείς δε την εγνώρισε μαύρα μου μάτια (ή καημένη Μάντω).
Πως είναι κλεφτοπούλα ρόιδο μου (v)έλα ιδώ ματάκια μου (v)έμορφα.

(Καταγραφή) ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΕΡΖΗΣ

ΔΕΡΒΕΝΑΓΑΣ (ΧΑΤΖΗΣΤΕΡΓΙΟΣ)

Μας ηρθ' ένας Δερβέναγας
(μωρέ) ή (πω με) μές' από την πόλη.
Αϊ πιάνει και γρα- Χατζη λαϊ Στέργιουμ
αϊ πιάνει και γράφει μια γραφή.
Πιάνει και γράφει μια γραφή
κι ένα (μωρέ) κομμάτι γράμμα.
Αϊ σε σας βρε βλά- Χατζη λαϊ Στέργιουμ
αϊ σε σας βρε βλάχοι σταϊ Βουνά.
Σε σας βρε βλάχοι σταϊ βουνά
σε σας (μωρέ) βρε τσελιγγάδες.
Αϊ για μάστε χι- Χατζη λαϊ Στέργιουμ
αϊ για μάστε χίλι' αλόγατα.
Για μάστε χίλια αλόγατα
και δυό (μωρέ) χιλιάδες μούλες.
Άι σαν το' μαθε Χατζη λαϊ Στέργιουμ
άι σαν το' μαθε Χατζηστεργίος.
Σαν το' μαθε Χατζηστεργίους
πολύ (μωρέ) το κακοφάνει.
Άι πιάνει (ή παίρνει) και ζώ- Χατζη λαϊ Στέργιουμ
άι πιάνει και ζώνει τ' άρματα..

ΚΑΤΩ ΣΤΗΝ ΑΣΠΡΗ ΠΕΤΡΑ

Κάτω στην άσπρη πέτρα μωρέ μάτια μου,
κάτω στην άσπρη πέτρα μωρέ φρύδια μου.
Κάτω σι γιαλό γιώτισσα κυρά Βιργιώτισσα.

Βαρέσαν τον Γιαννάκη μωρέ μάτια μου,
βαρέσαν τον Γιαννάκη μωρέ φρύδια μου.
Τον αρματολό γιώτισσα κυρά Βιργιώτισσα.

Τούρκοι τον εβαρέσαν μωρέ μάτια μου,
Τούρκοι τον εβαρέσαν μωρέ φρύδια μου.
Κι αρωμοί τον κλαιν γιώτισσα κυρά Βιργιώτισσα.

Γιαννάκη να' χεις μάνα μωρέ μάτια μου,
Γιαννάκη να' χεις μάνα μωρέ φρύδια μου.
Να' χεις κι αδερφή γιώτισσα κυρά Βιργιώτισσα.

Να' χεις καλή γυναίκα μωρέ μάτια μου,
να' χεις καλή γυναίκα μωρέ φρύδια μου.
Να' ρθει να σε ιδεί γιώτισσα κυρά Βιργιώτισσα

(Καταγραφή) ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΕΡΖΗΣ

ΛΕΝΑ

Γιου ανγκισις λια Λε..., γιο λια Λένο λια,
γιου ανγκισις λια Λε... Λένο σιγκουρ(α).
Τώρα πι νιγκ(α) σιαρ(α), γιο λια Λένο φιάτ(ου) μουσιάτ(ου),
τώρα πι νιγκ(α) σιαρ(α), γιο λια Λένο χρυσουσίτα.

Νια γκι σι λα τα ..., γιο λια Λένο λια,
νια γκι σι λα τα, τατα ουασπιτ(ου).
Σι(ν) τόρκου , σι πουμπάκλου, γιο λια Λένο φιάτ(ου) μουσιάτ(ου),
σι(ν) τόρκου , σι πουμπάκλου, γιο λια Λένο χρυσουσίτα.

Τας νιατάρ αρμά ..., γιο λια Λένο λια,
τας νιατάρ αρμά, αρμάτ(α), τάστι νιου.
Κιντούσια σο κουρνιού(ι), γιο λια Λένο φιάτ(ου) μουσιάτ(ου),
κιντούσια σο κουρνιού(ι), γιο λια Λένο χρυσουσίτα.

Τας νιατάρ κ(ου)μια ..., γιο λια Λένο λιά,
τας νιατάρ κ(ου)μιάσα, φράτινιου.
Κου πατρ(ου)τζατς λιλίλτσι, γιο λια Λένο φιάτ(ου) μουσιάτ(ου),
κου πατρ(ου)τζατς λιλίλτσι, γιο λια Λένο χρυσουσίτα.

ΛΕΝΑ

Που ξεκίνησες καλέ ή βρε Λένα,
που ξεκίνησες καλέ ή βρε Λένα, μόνη σου.
Τώρα πριν βραδιάσει, εγώ κάλε Λένα κορίτσι όμορφο,
τώρα πριν βραδιάσει, εγώ κάλε Λένα κορίτσι χρυσωμένο.

Ξεκίνησα στη θεία μου, καλέ ή βρε Λένα,
ξεκίνησα στη θεία μου, καλέ ή βρε Λένα, μια επίσκεψη.
Να γνέσω (στη ρόκα), το βαμβάκι, εγώ κάλε Λένα κορίτσι όμορφο,
να γνέσω (στη ρόκα), το βαμβάκι εγώ κάλε Λένα κορίτσι χρυσωμένο.

Για να κάνω τη φορεσιά, καλέ ή βρε Λένα,
για να κάνω τη φορεσιά, καλέ ή βρε Λένα, του πατέρα μου.
Καντούσα του πεθερού μου, εγώ κάλε Λένα κορίτσι όμορφο,
καντούσα του πεθερού μου, εγώ κάλε Λένα κορίτσι χρυσωμένο.

Για να κάνω πουκάμισο, καλέ ή βρε Λένα,
για να κάνω πουκάμισο, καλέ ή βρε Λένα, του αδερφού μου.
Με σαράντα λουλούδια, εγώ κάλε Λένα κορίτσι όμορφο,
με σαράντα λουλούδια, εγώ κάλε Λένα κορίτσι χρυσωμένο.

ΛΑ ΠΟΜΛΟΥ ΝΤΙ ΝΙΓΚ Α ΜΑΡΙ (ΓΚΑΛΜΠΙΝΑ)

Λα πόμλου ντι νιγκ α μάρε,	Στο δέντρο κοντά στη θάλασσα,
ντουάρμι βρούτα σούμ(α) ούμπρ(ι),	κοιμάται η αγάπη μου κάτω απ' τη σκιά,
σούμ(α) ούμπρ(ι) σ'πι άλμπ(ου) κιάτρ(ου).	Κάτω απ' τη σκιά πάνω σε λευκό λιθάρι.
Σα σκούλ(α) σιού βίντου ζούρλου	Σηκώθηκε ένας τρελός αέρας
σ'ασπούλμπιρ(α) φρ(ού)ντζ(ι)λ(ι) τούτι.	Και σκόρπισε τα φύλλα όλα.
(Ρεφραίν) Μόι λε λιλίτσι λιά	(Ρεφραίν) Αχ! Λουλουδάκι μου,
τριαντάφυλλα αρός(ι) σ'γκάλμπινα.	Τριαντάφυλλο μου κόκκινο κίτρινο.

ΡΑΦΤΕ (ΡΑΦΤΗΣ)

Ράφτε τσι νου τσοτσ, μώρε (δισ) Τσι λάι τράκου ντε, τσοκ σι ιν φάκου	Ράφτη γιατί δε χορεύεις; τι διάβολο να χορέψω,
νο μου στράνι τα σι ιν μπάκου	δεν έχω ρούχα να χορέψω.
νο μου καμιά σ τα σι ιν μπάκου	δεν έχω πουκάμισο να φορέσω.
νο μου τσιουμαντάνι τα σι ιν μπάκου	δεν έχω γιλέκο να φορέσω.
νο μου πουρπτός τα σι ιν μπάκου	δεν έχω κάλτσες να φορέσω.
νο μου π πούτσου τα σι ιν μπάκου	δεν έχω παπούτσια να φορέσω.
νο μου κατσιούλα τα σι ιν μπάκου	δεν έχω καπέλο να φορέσω
νο μου σιλιβάρι τα σι ιν μπάκου	δεν έχω σαλβάρι να φορέσω
νο μου σμιά ν τα σι ιν μπάκου	δεν έχω βράκι να φορέσω.

(Καταγραφή) **ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΕΡΖΗΣ**

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Βασίλης Τερζής

Γεννημένος στις Σέρρες και μόνιμος κάτοικός της ασχολήθηκε για πρώτη φορά με τον παραδοσιακό χορό σε ηλικία 12 ετών ως μέλος, χορευτής του συλλόγου Βλάχων Ν. Σερρών. Απόφοιτος του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, τμήματος Επιστημονικής Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (Τ.Ε.Φ.Α.Α) Κομοτηνής, με ειδικότητες ελληνικοί χοροί, πετοσφαίριση και κολύμβηση. Βρίσκεται στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, του ανωτέρω ιδρύματος, στην κατεύθυνση της προπονητικής ενώ ο τίτλος της μεταπτυχιακής του διατριβής αφορά «Το προφίλ των δασκάλων του ελληνικού παραδοσιακού χορού στην Ελλάδα».

Το 1988 ξεκινά να διδάσκει δημοτικούς χορούς σε τοπικούς πολιτιστικούς συλλόγους της πόλης και του νομού.

Το 1989 αρχίζει να μελετά και να ερευνά την παράδοση των βλαχοφώνων κατοίκων του νομού και από το 1991 τη μουσικοχορευτική παράδοση του Ν. Σερρών γενικότερα και των Ντόπιων κατοίκων ειδικότερα. Στην προσπάθεια αυτή συνέβαλε η επαφή με τους κατοίκους της περιοχής, η επιτόπια παρατήρηση και καταγραφή, η συμμετοχή σε δεκάδες τοπικά πανηγύρια, γιορτές και λαϊκά δρώμενα και η βιβλιογραφική έρευνα.

Έχει διδάξει τοπικούς χορούς και χορούς των βλαχοφώνων του νομού σε σεμινάρια όπως της «Δόρα Στράτου», του Κέντρου Λαογραφικών Ερευνών Μαγνησίας, της «Ηφαίστεια» κ.α ενώ έχει παραδώσει μαθήματα χορού σε διάφορα σωματεία, ομίλους και συλλόγους στον ελλαδικό χώρο, στη Γαλλία και το Βέλγιο.

Για τα ίδια θέματα παρουσίασε ανακοινώσεις και εισηγήσεις του σε συνέδρια όπως του Τ.Ε.Φ.Α.Α Κομοτηνής και της Διεθνούς Οργάνωσης Λαϊκής Τέχνης (Δ.Ο.Λ.Τ).

Αποτέλεσε συντονιστή και κύριο εισηγητή σε έξι συνολικά σεμινάρια ελληνικού παραδοσιακού χορού που διοργάνωσε ο Πολιτιστικός Σύλλογος Σκοτούσσας και ο Λαογραφικός Όμιλος Βλάχων και Φίλων Λαϊλιάς Ν. Σερρών.

Είναι επικεφαλής της ερευνητικής ομάδας του Λαογραφικού Ομίλου Βλάχων και Φίλων «Λαϊλιάς» Ν. Σερρών, που είχε την επιμέλεια παραγωγής ενός CD, υπό την αιγίδα της Δ.Ο.Λ.Τ. με τίτλο, « Τα Ντόπια », (Ζουρνάδες και Νταούλια από τον Ν. Σερρών) και θέμα την μουσικοχορευτική παράδοση των Σερραίων. Επίσης επιμελείται την έκδοση ενός ακόμη μελλοντικού με θέμα «Σκοποί, χοροί και τραγούδια των βλαχοφώνων Σερραίων».

Από το 1992 είναι μέλος της Διεθνούς Οργάνωσης Λαϊκής Τέχνης (Δ.Ο.Λ.Τ). Το 1999 παρουσίασε ομάδα ενηλίκων από την Σκοτούσσα στο 13^ο συνέδριο της στην Αθήνα και το 2000 την χορευτική ομάδα του Ομίλου «Λαϊλιάς» στο 14^ο συνέδριο στην Αριδαία.

Τον Ιούλιο του 2000 και 2003 είχε την επιμέλεια παρουσίασης της ίδιας ομάδας, με χορούς των βλαχοφώνων και των ντόπιων του Ν. Σερρών, σε ειδική παράσταση που πραγματοποιήθηκε στο θέατρο «Δόρα Στράτου» με κρατική τηλεοπτική κάλυψη και παγκόσμια δορυφορική αναμετάδοση.

Είναι υπεύθυνος και παρουσιαστής εκπομπής με θέμα το γνήσιο δημοτικό τραγούδι, την παραδοσιακή μουσική, τον ελληνικό χορό και την λαϊκή μας παράδοση σε τηλεοπτικό και ραδιοφωνικό σταθμό των Σερρών.

Κάθε χρόνο ταξιδεύει στο εξωτερικό επικεφαλής χορευτικών συγκροτημάτων συμμετέχοντας σε διεθνή φεστιβάλ και διαγωνισμούς.

Τερζής Βασίλης

Καθηγητής Φυσικής Αγωγής - Δάσκαλος Ελληνικού χορού

Μαυρογένους - Κοραή (γωνία) Σέρρες τ.κ 62121

Τηλ. 23210-25516, κιν. 6977-651857,

e-mail : vterzis@hotmail.com